„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 29. У Новом Саду у петак 22. фебруара (6. марта) 1885. ГОДИНА XX.

ГРАНИЧАРСКЕ ЗАДРУГЕ.

Покрећемо се, да бранимо ствар, за коју унапред знамо, да је изгубљена. Оно, што ми нећемо, хоће влада; хтети ће сабор, а прихватиће и народ. Па опет је наше тврдо, непоколебиво уверење, да ће нас то — убити. То ће бити последњи клинац, на нашем мртвачком сандуку. Знамо унапред, да пишемо у ветар, али не можемо ћутати. Није нам до тога стало, да се ваљда после неколико година, у часу пропасти, рекне: „Ето, било је људи који су то предвидили“. То не. Него ми сматрамо за своју свету новинарску дужност да учинимо своје, па како испадне.

Тиче се „насилног раздружења“ наших граничарских задруга. „Насилно раздружење“ . . . Та да су те задруге основане у цељи плачкања; да су оне опасне по државу, онда, али само онда би признали држави право, да те задруге „насилно“ разреши.

Шта су биле наше граничарске задруге? Оне су биле све до последњих десет година огњиште, на коме је пламтила наша народна свест; оне су биле бедем противу сиротиње и бескућништва. Међу граничарским задругама није било места, на коме су могли поницати милијонари, али се по среди тих задруга није знало ни за глад.

Ево ћемо да наведемо правац, у коме су се развијале оне наше покрајине, у којима није било задруга, и правац, у коме су се развијале наше задружне покрајине.

Тамо, где није било задруга, раскомадала се земља у ситне делове. На тој раскомаданој земљи утрло се сточарство. Тамо, где није било задруга, појединци су пропадали, и тиме беше створена могућност, да се образују велики капитали Ти велики капитали, сатирали су и гутали мале капитале, а тиме ствараху гомиле бескућника. Са сиротињом је ишао напоредно разврат и поквареност, а богатштином је ишла напоредно охолост, надудост, бес и она препредена деморализација, за коју не зна сиротиња. Између рођене браће, поничe онај јаз кога ствара новац, те је у тим покрајинама дошло дотле, да једни немилице расипају, а други у својој муци и гладовању остављају прадедовска огњишта, те се јатимице, хиљадама селе у бели свет. . . Тамо је данас настао у пуној мери јеврејски — пир. . .

По среди наших задруга свега тога није било. Удружене породице развиле су свој рад на више страна; на груписаној, нераскомаданој земљи очувало се сточарство. Ми тамо не видимо великих капитала; не видимо ону богатштину, која гута сиромашније поседе, па не видимо ни оне пуке сиротиње, не видимо ни оног разврата ни покварености, која се појављује свуда тамо, где се појави глад. . . . Не пада нам ни на крај памети, да уздижемо до неба негдање стање наших граничарских задруга. Било је и тамо муке и патње, јада и неприлика, али далеко мање, но што свега тога беше изван задруга. А кад се срачуна последња цифра, онда се види, да је огромна већина народа у задружним покрајинама очувала кућу и огњиште, а огромна већина народа ван задруга постала бескућник, или ако има крова над главом, тај је кров претрпан — дугом.

Према овоме је наше мишљење, да су влада и сабор 1873. год. ударили кривим путем. У место да поправе погрешке наших задружних установа, па да на тај начин задруге ојачају, они их узеше растуривати. Они поступише по оној народној приповетци о суманитој баби. Пала старцу мува на чело, а баба замахну сикиром по муви, па уби и старца. О таквом и сличном поступку се баш не може рећи, да је паметан.

Закон о разрешењу наших граничарских задруга, онако, како је донешен пре 12 година, није уродио добрим плодом. Задруге су тим законом добиле право на економско и морално — самоубијство. Причају о неким америчким гостионама, које су удешене за самоубијце. На столу лежи револвер; на прозору су понамештени разни отрови, о дувару виси конопац. Такав је и тај закон о разрешењу граничарских задруга. Он даје народу пуно начина да се економски и морално убије. И многи су, примамљени разним параграфима, то одиста учинили. Десет година „законског искушења“ беше довољно, да створи од читавих имућних крајева гомиле бескућника. Народ се поцепао, позавадио, осиромашио, деморалисао. По његовој средини попадоше већ Јевреји као оно црни гавранови, гавранови који осетише економског рањеника, и већ га живог кљују.

Па шта сад? Народу је овако стање тешко, непријатно; он види где припада, па хоће да се спасе. У тој општој муци ударио је кривим путем, путем којим обично иде разбијена, збуњена војска, кад уђе у њу страх, те се распе које куд. Влада је тој преплашеној војсци издала лозинку, донела законски предлог, који гласи: „сваки себи“. А војска која такав глас послуша, мора сигурно — пропасти.

Ми и данас још утврдо држимо, да би наш сабор, после горе-наведеног жалосног искуства, требао ударити другим путем. Он не би требао да поруши и последње остатке наших задруга, јер те задруге нису ником штетиле, а раздружење је произвело јад и несрећу. Од кад је почело то раздружење почела је да пада међу оним светом крв, почела је злоба и мржња, а број злочина се утростручио. То су факта.

Па онда још нешто. У свима пределима Угарске, у којима нема задруга, подиже се глас, да се једаред већ законом стане на пут цепању и парчању земљишта. Прво с тога, што на том раскомаданом земљишту пропаде сточарство, а после и с тога, што се на малим, раскомаданим њивама не може рационално производити. То доказују најбоље бројеви. Ни енглеска, ни холандска, па ни белгијска земља није боља од наше, а опет зато Енглеска н. пр. на једном и истом простору производи трипут толико жита као ми. Енглеска производи просечно на хектару земље 27·19 хектолитара жита, Холандска 25·38, Белгија 20·24, а Угарска само 9·5 хектолитара. И ми хоћемо још и даље да парчамо своју земљу? То хоћемо сад, кад по наш свет наступају најгрозније економске прилике, када нема скоро изгледа да наше жито скочи у цени. Ево је данас доказано, да Америка од последњих 10 година овамо, производи двапут толико жита као сад а у Индији је засејано 150.000 енглеских миља са житом. Америка и Индија ће редовно поплављивати Европу са тим својим производима. И у таком времену ми парчамо земљу, и тиме онемогућавамо свако рационалније обрађивање. Али да боме, то се тиче — Срба. За Мађаре иште закони, да се не парча земља до крајности, за Србе је обратно. А наши Срби, и то баш они којих се тиче, већином су вољни, да за гризу у ту мамљиву јабуку. Бојимо се, јако се бојимо, да ће браћа граничари скоро увидити, да је у средини те шарене јабуке — црв

Данас их мами воља, да стресу оне задругарске стеге, те да сваки од њих постане свој газда. А разбирају ли они о томе, докле ће то господство трајати? Зар за дикој часак радости, да буде после читава вечност жалости? Зар мисле, да ће се свак за себе боље очувати, но што би то у друштву могао? . . . Нашу браћу граничаре мами осим тога и то, што ће раздружени моћи добијати лакше кредита. Један наш кредит. У нашој земљи је кредит за ратара — отров, сигурна пропаст. Не говоримо овде о оном зајму, који се зајми код Јевреја, па износи често 100 а и више процената. Говоримо о зајму, који дају наше задруге за припомоћ и штедњу. Чак и тај зајам износи бајаги 8 процената, али са приредзима достиже увек 12 па и више. А одкуд ће си помоћи ратар са зајмом од 12 процената, кад му земља не носи више од 5—6 процената?!

Но да завршимо. Већина наших задругара, кочи се о неке тренутне олакшице, не рачунајући, да ће их то сасвим упропастити. Јеврејски листови хоће раздружење Срба с тога, да њихова браћа, која данас још купују зечије коже, могу од дичне Шајкашке и хрватске крајине за десет година начинити оно, што начинише н. пр. од визелбуршког округа. С тога се и варају они, који мисле, да ако у будуће и буде више сиротиње, биће и више богаташа. Биће, али богаташи неће бити Срби, но Чивути.

Кад дође на угарском сабору реч о раздружењу наших граничарских задруга, тешко да ће се чути српски глас . . . Шта и да кажу наши посланици, кад већина народа хоће на жалост и сама раздружење?! А влада? Мислите ли да ће влада поцепати свој предлог, и то само зато, да на последњем бедему српске свести и српског иметка не поникне гомила бескућника? Та кад по свима српским покрајинама овлада сиротиња а заседну Чивути, онда је у тим крајевима умрла свака опозиција. А да влада у прилог те опозиције неће ништа учинити, извесно је.

Хтели би само једно. Кад хоће влада да раздружује; кад хоће већина народа да пристане на то — ту је тешко и говорити. Рекли смо по души своје уверење; а то је доста. Међутим свом силом подижемо свој глас у прилог оних, који никако неће да се деле ни раздружују. А има их и таквих. Нек се деле, кад већ бити мора, они, којима то годи. Али од куд влади, од куд сабору право, да изведе свуда насилно раздружење. **Граничарске задруге нису разбојничке јазбине, да их насилно растурујете.** Доста је, што закон дозвољава свакоме, да се економски убије, ал ко то неће, не требате га зато убијати ви. У име тих последњих, требали би наши посланици да подигну свој глас. То је све. што од њих у овој ствари тражимо

Ј. Т.

Наше стање.

(Из Славоније.)

У Хрватској и Славонији наступило је одиста стање, које човека доводи у искушење, да се ратосиља овог лепог и шареног света, да презре овај земаљски живот, па да сам себи пожели смрти. Међутим чудо би и било, кад би код нас друкчије било у оваким приликама, где се не зна је смо ли своји господари или туђе слуге, јесмо ли прави поседници ових земаља и ту господари, или може свако и у свако доба, да се с' нама титра како хоће. Скоро би човек пожелео, да се једанпут и ова на-

ЛИСТАК.

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ЗЛОЧИНА.

Новелистички фрагменти Арпада Габања.

Госпођица Сизон није увек носила то француско име. Звала се просто Сузана, а отац јој беше стари један румуњски сеоски поп. Живела је горе на брдима, где се налазило читаво село од седамдесет до осамдесет опалих колеба и где је душевни пастир као и његово стадо морао у зноју лица свога да обрађује парче земље своје, да не би од глади умр'о.

Поп је рано постао удовац, те је свим жаром срца свог и осећаја својих неговао јединицу ћерку своју. Снажно развијено, ватрено дете са жарким црним очима и са угаситом, неуређеном косом, која јој је до пете допирала, одрасла је у парохијском дому сред букових дрва, као планинско цвеће, које силом и кроз снег пробија и којем не може нахудити ни студени север ни љути мраз. Осим свога оца и својих селана није видела ни једног човека више. Више се познавала са медведима, који су се по неки пут чак до парохијског дома довукли, па их је одатле храбро дете буџом одјурило.

Кад и кад је само по неки господин из околине ловио туда и тада би свратио до попа, да се мало пићем ил јелом поткрепи, или да му поп набави каквог воћу кроз тај дивљи крај. Ови су гости имали обичај, да се са девојком шале, но она је на њихова питања увек сурово одговарала. Не ретко је и она сама господи као воћа служила, јер она је сваки кут, свако дрво и сваки џбун у том пределу познавала. Кад је отац опомињао, да би на путу могла на курјаке наићи, она се несташно смејала, па је отишла већ и за то, да покаже, да се ничега не боји.

Једног дана чекао ју је отац залуд. Девојка не дође кући. Сузана је једном поштарцем господину и једном младом ловцу показивала пут, па од тога доба није је нико више у селу видео. Поп је са својим суседима и познаницима тражио своју ћерку по свим околним шумама и селима, али све залуд: од девојке ни трага ни гласа.

Отац се у своме болу понашао као махнит.

* * *

Госпођица Сизон становала је у престоници у једној малој палати, која је њезина својина била. Имала је и другарицу, која је становала у собама поред апартмана њене господарице. Осим тога имала је и старог дворника, који није имао ништа друго да ради, него да чисти кућу, капију пажљиво да затвори, а дању да у својој „ложи“ хрче.

Гроф, опште познати члан аристократије, беше млад, леп и волео је чудноватe догађаје у животу. Уредио је овај драгосни кавез за лепу Сизону, а само је вечери у друштву са неколико високородних пријатеља код госпођице проводио.

Али од неколико је дана владала тишина у кући. Рад својих послова отишао је гроф у Беч, а домаћица је своју другарицу послала на неко пољско добро, да тамо учини све нужне припреме за преселење.

Лепој Сизон беше дуго време у драгосној кући; хранила је своје канаринке и говорила са својим папагајем. . .

Стари дворник куцнуо је већ по трећи пут на госпођина врата, па се чудио, што милостива није још никакве наредбе издала за ручак, шта више, да још од јуче затворена врата своје собе није отворила и да на куцање ништа не одговара. Већ се сутоњ хватао, кад је старац по четврти пут ступио на праг, закуцао и јасним гласом питао, но не доби никакав одговор. Па ипак је по кључу у вратима видео, да су иста изнутра затворена. Старог слугу прошла је свега језа. Дрхћући по читавом телу, обишао је предавлију, па је дошао до степеница, које непосредно из баште воде у собу, где се госпођа купа. Дворник уђе унутра. Крик страха и ужаса оте се из његових уста: дивотни створ лежао је с унакаженим цртама пред басеном доле на патосу, а тело јој беше готово голо. Расплетена црна коса изгледала је као ћилим око ње; на врату и као снег белим плећима виделе се модрице, на рукама крв; на њеним уснама блистале се две угасито-црвене капље.

По свему се видело, да се овде извршило убијство и то пре кратког времена. Као бесомучан одјурио је старац у полицију и учинио је пријаву. Госпођица Ружа, другарица, вратила се баш тог вечера. Кад је чула за ужасно дело, пала је у несвест. Полиција је вршила своју дужност, испитивала и истраживала је и обзирала се и на најмању ситницу. Све је зачудила та околност, што од готовине и богатог адиђара убијене није фалио ни један новчић, ни једна игла. Претпоставка, да ју је ко убио, да је похара, беше дакле искључена апсолутно. Госпођица Сизон је убијена из освете. Али ко је убица?

Сумња паде на старог дворника, те га одмах затворише и ако је сиромах очајавао, пролевао сузе и клео се. Капија је била затворена, он је дакле морао знати, ко је последњи посетилац његове госпође био. И другарицу су испитивали, који су све били редовни гости код лепе Сизоне. Девојка је кроз плач говорила:

„Осим грофа и његових пријатеља, који су увек заједно долазили, није сиротица никакве друге посетиоце примала“.

„Наравно само младу господу?“ питаше истражни судац.

„Тако је“, одговори другарица.

Истражни судац намршти чело, па, погледавши девојку оштро, показа на место у соби, где је стојао папагај и који је непрестано брбљао.

„За што говори ова тица: „Досадни стар-

ша „комендија“ са Пештом сврши, па онда или — или. Или да се знаде, да смо своји, или да нас нестане као самосталне Троједне краљевине. Па опет у овај мах не ћемо да говоримо о стању целе наше домовине, већ само о Славонији, а ваљда ће се који брат наћи и тамо у Хрватској, да на овом месту што год о тој земљи проговори.

Од неколко година амо, народ у Славонији сву своју снагу улаже једино у то, да из године у годину скида порезу с' врата. Заостали дугови, где опет сам народ није ни најмање крив био, већ дотичне општинске власти, за тим данашњи општински и државни терети, не дају му ока отворити. Поред тога још и откуп десетка. За то се народ сада налази у таком стању, где не може ни на што друго помишљати, већ само, да му како-год егзекутор не закуца на врата. Поред тога све је ту јевтино: и храна и стока. Па онда као да се сви зли духови на овом свету подигли против ове земље. У Фрушкој-Гори се већ настанила филоксера, тај највећи непријатељ виновој лози, па онда елементарне непогоде: мразеви и туча. У Посавини страда стока од метиља. Као што се види, све се окомило против ове земље. Храну и стоку мора народ да продаје сам у бесцењe, ако неће, да му егзекутор све то још јефтиније прода.

У политичким општинама влада такав неред, да управо не знамо, коме ту да се човек обрати кад каква посла с' њоме има. Онако, не зна се ни ко пије ни ко плаћа, а касири и начелници изишли су већ на глас са проневера општинских новаца. Плаћа се ту два пут и три пут за једну ствар, па опет за то често бива, да егзекутор за ту исту ствар дође човеку на врата.

Особито српски народ има ту грозне муке да пати. Поред друге напасти, свештеници су за њега баш права напаст. Нека је част изузетцима, ал' тек ти су му попови са њиховим покровитељем, његовом наименованости изашли на врх главе. Ретко да у којој општини нема завађевица између свештеника и народа. Узрока за то има разних. Један се свештеник истиче као лекар па као такав гули народ, други опет као каишар, трећи опет хоће да је неприкосновени господар у црквеној општини па тако и једини госа над црквеном касом и т. д.

Том рђавом стању народа у Славонији главан је узрок, што се једанпут већ не спроведе реорганизација општина. Овако се просто не може више живети.

Посланици, што их је народ из ових крајева послао у земаљски сабор, ћуте као укопани и баш ништа не раде за поболгање ове земље. (Ово не стоји, јер Славонију заступају мање више Срби посланици, а за ове се не може рећи, да ћуте и да не раде ништа. Раде они, те још како раде, али на баратшагу са Тисом и са Њег. Наименованости — Уред). Као да су их Хивеви у Хивеској бирали, тако се ни најмање не брину, шта ће још са овом земљом бити. Па ако ништа друго требали би ти људи бар да помишљају, да их народ није на вечита времена изабрао, већ само на три године, па ће им кад-год опет требати посланички мандати. Грех је велики је грех, што су га они на своју душу натоварили, ал' неки их, запамтио је народ и то њихово недело.

Па опет куда ћемо. Изгледа да народ све то мирно подноси, али се варају сви они који тако мисле. Није наше да на овом месту говоримо о расположају народа, једино што можемо сада рећи, то је, да свест у народу још није изумрла, да он добро знаде, шта се с' њиме данас збива, а како ће једанпут одговарати они, који га доведоше у ово несносно стање, идемо да видимо.

—ле—

„ЗАСТАВИНА“ ПРЕСКА ПАРНИЦА.

У среду 20 о. о. м. био је писац оптуженог чланка „Омладина“ позван у овдашњи сремски суд ради разјашњења.

Пошто је признао, да је он писац оптуженог чланка и да прима на себе потпуну одговорност, прочитао му је г. сремски судац оптужбу државног тужиоца и запитао га је да ли има на исту од своје стране што приметити. У мађарском преводу нигде није реч „омладина“ преведена на мађарски, него се свугде говори српска реч, у место да је замењује мађарска „ifiuság“. Државни тужилац оптужио је чланак с тога, што писац позива омладину, да се одушеви за све оно, што је лепо, добро и племенито, јер народ, чија се омладина за такве ствари не одушевљава, такав народ нема ни услова за опстанак и мора пропасти а пре а после; даље је државном тужиоцу криво, што се у чланку вели, да омладина у часу нужде не треба ни свој живот жалити, него га ваља радо и драговољно принети на олтар народне среће и отаџбине; најзад наводи државни тужилац читаво оно место из чланка, где се показује, како је талијанска омладина одушевљена била и како се жртвовала за свој народ. Из свега овога изводи државни тужилац, да је писац ширио противдржавне идеје, да је бунио омладину против мађарске државе, да је позивао омладину, да склапа велеиздајничке тајне дружине и т. д. што је злочин и што се има казнити по 173 § казненог закона.

На питање г. сремског судца одговорио је писац оптуженог чланка, да он пре свега мора замерити, што се у мађарском преводу реч „омладина“ нигде није превела, а то је државни тужилац учинио намерно. Јер зна се, да је у мађарској публици реч омладина баук; кад се спомене реч „омладина“, свако онда себи представља чету људи, која иде мађарској држави о глави, а нико не зна, да та невина реч ништа друго не значи, него што и мађарска „ifiuság“. С тога писац тражи, да се свугде у мађарском преводу реч „омладина“ замени са односном мађарском речи, јер је очевидна намера државног тужиоца, да том речи утиче на поротнике и да их надражи против писца, па да га и осуде. За тим је приметио писац оптуженог чланка, да он ни једном речи није позивао икога да се бори против мађарске државе и да у тој цели склапа тајне дружине, а таква реч у оптуженом чланку се не може ни микроскопом пронаћи. А што се пак у чланку позива омладина, да се у интересу свога народа и своје отаџбине одушевљава за све оно, што је лепо, добро и племенито, то се тек не може рећи, да је дражење против мађарске државе, него се мора узети за оно, што у самој ствари и јесте: апел на омладину, да саму себе усаврши и унапреди и да развије делатност у корист свога народа и своје отаџбине. У остатком, на последње питање г. сремског судца, да ли има писац оптуженог чланка још што у опште да примети? одговорио је, да за сад нема ништа, али разуме се да задржава себи право, да при коначној расправи опширно прокритикује оптужбу државног тужиоца.

О свему је овоме вођен протокол, који ће г. сремски судац отправити истражном судцу у Будимпешту, откуда ће се после писцу оптуженог чланка јавити, да ли ће у опште и доћи до коначне расправе, или ће се читава ствар систирати, јер је оптужба подигнута на песку.

Што се буде даље у овој ствари догодило — јавићемо.

Политички преглед.

Аустро-Угарска на истоку. Од неког времена пази се веома но икада на све оне странце, који одлазе у Босну. Но не само да се тражи од сваког исправан путни лист, но врло често не пуштају у окупиране крајеве ни оне, који имају путних листова, само ако изгледају ма коме и најмање сумњиви. Ми смо пре неколико дана донели у „Застави“ са врло поуздане стране вест, да се у Босни чине све могуће припреме, око продирања на Нови Пазар. Сад долазе гласови, да ће о Ускрсу наш владар отићи у окупиране крајеве, нарочито у Сарајево. Многи тврде, да ће се приликом том, прогласити анексија Босне и Херцеговине чак до Новог Пазара, па ће тада уједно наступити Аустро-Угарска војска и у оне крајеве, које још није посела, а на које јој даје права берлинска конференција. — Ми видимо где се нешто спрема, али не можемо замислити, да ће наша дипломација и опет по толики и толики пут учинити непромишљеност. Јер и ако нам даје берлински уговор право окупације до Новог Пазара — тај нам уговор не даје права анексије. Могло би опет да буде, што дипломате смрсе, то после народи да кијају.

Тисино преустројство горњега дома прочитало се у угарском сабору и по трећи пут и разуме се, да га је сабор усвојио. Но сад настаје питање, како ће исто проћи у самом горњем дому, где се мађарска аристократија побунила против новог преустројства. Борба ће бити жестока, а да ли ће Тиси опозиција учинити уступке, или ће пасти са својим предлогом, или ће потпуно победити, то ће најближа будућност показати, а ми у самој ствари немамо узрока нити да се радујемо, ако са предлогом својим падне, нити да жалимо, ако победи.

Граничарске задруге. Одбор угарског сабора, коме је предат на оцену законски преглед о насилном разрешењу граничарских задруга, расправљао је већ више пути ту ствар. Он је у главноме примио владин предлог, али одступа од предлога у неким појединостима. Тако н. пр. одбор мисли, да треба оставити задругарима две године дана времена, да се мирно поделе, па тек онда, да наступи насилно раздружење. Влада је била предложила у том погледу само годину дана. Даље је одбор решио, да предложи сабору, да имање једне породичне гране, т. ј. деце и родитеља, буде уједно оцењено, само се мора део сваког детета обезбедити. Иначе је оно главно начело поделе усвојено, т. ј. поделе по главама, а не по — браћи. У осталом ми у данашњем броју „Заставе“ подгревамо поново питање о насилном раздружењу наших граничарских задруга.

Владика Штросмајер разаслао је „пастирско писмо“ од шестнаест страна, а то се писмо готово искључиво бави са велехрадском прославом св. Методија. У том „пастирском писму“ вели се на једном месту: „Неопходна је нужност, да се прослава хиљадугодишњице словенских апостола употреби на уједињене одељених цркава; то је главан смер прославе наших словенских апостола“, а на другом месту вели: „Свако ће учинити богоугодно дело ко оде у Рим или Велехрад и тамо се за уједињење и јединство словенског света богу помоли.“ Тако Штросмајер, а ми Срби знамо, колико је сати ударило, кад нас позивају на некакво „јединство“ вере и цркве. Ако је владици Штросмајеру озбиљно стало до тог „јединства“ и до словенске литурђије, што тако далеко иде и своје погледе баца чак на Рим? Ето му православља, па његови верни могу имати одмах словенску литурђију. Маните се с тога верске размирице. Нами вера не треба ништа да смета. Ми можемо и требамо бити добри Словени и људи и ако нисмо сви једне вере.

На предлог посланика Славејкова и Мамова закључила је бугарска скупштина у својој завршној седници, да цару Александру, Гледстону, војводи Арђилском, Лавелеју, кнезу Допдукову и грофу Игњатијеву пошље телеграме, у којима ће им се описати стање Хришћана у Мацедонији. Цара су умолили, да „своју моћну руку пружи над Хришћанима-патницима у Мацедонији“. Осим цара, одговорили су досад на ове телеграме врло симпатички све споменуте особе, те се Бугари надају, да ће се народ у Мацедонији скорим опростити својих досадањих мука и невоља.

Из листова.

Деспот Бацевић, Србо-Македонац пише у „Уставности“ о Србо-Македонцима, те вели међу осталом и ово:

„Осим тога, што се научно може доказати да Србо-Македонци нису Бугари може се доказати и живим примерима. Само ако је какав Србо-Македонац био у Србији, Призрену или Приштини, где се чисто српски говори, уверио би се, да и он говори готово онако, као што говори један Србин из Приштине и Србије, док на против тај исти Србо-Македонац да отидне у Блгарску око Силистрије и Варне, где се чисто блгарски говори, уверио би се, да сасма другојаче говори и да он неће му моћи разумети ни стоту реч, а камо ли све што говори. Дакле Србо-Македонац са Србином може се потпуно разумевати, јер говор му је најближи српскоме. Ово се тврди и тиме, што ђаци Србо-Македончићи, који су ишли у српску школу и учили на чисто српскоме језику, а ишли су и у блгарску школу и учили на чисто блгарском језику (овај је пример био у Крушеву) па су далеко брже научили читати писати и разумевати српски, него ли блгарски. Јер док она блгарска полугласна и сугласна слова науче свуда како ваља изговарати, донде ђак српски већ научи читати. Једном србо-македонском детету да може добро научити само читати и разумевати а по нешто и говорити блгарски треба најмање 4—5 година. Док на против истоме ђаку србо-македонском да може научити читати, разумевати чисто српски треба му највише годину и по дана. Дакле одовуда види се, колико је српски језик лак србо-македонском детету, а колико му је пак блгарски тежак. О овоме имам личног уверења, а ако ко сумња може и сад пробати, па се онда потпуно уверити.“

„Славенски светак“ у Русији.

Славенски светак — тако назива „Новоје Времја“ светковину св. Методија — светковаће се свечаним начином 18. априла т. г. по целој Русији. Главни покретач те светковине је „славенско друштво“ које је устројило посебни Методијев одбор. Програм свечаности одобрио је „славенски одбор“ а духовни део одобрио је синод.

У Петрограду почеће славенска светковина пред вече 18. априла звоњењем свију звона и свечаном службом у Изакијевој цркви, а онда ће се целу ноћ у свима петроградским храмовима одржати свечане службе. На сам дан светковине служиће свечану службу чланови синода у Изакијевом храму, а духовници у свим осталим храмовима. У свима храмовима држаће се свечане молитве ћирилу и Ме-

---

че!“ „Одлази, старче, одлази!“ „Други пут, старче, други пут!“ На кога се односи то?“

Другарица погледа зачуђено тицу, коју је до сад једва приметила. Ове речи заиста није никад чула, па с тога тако исто није могла знати ни на кога се односе.

„Промислите се“, говорио је судац. „Ваљда ће те се сетити каквог старог господина, који је са вашом госпођом општио.“

Девојка је плакала, склопила је руке, јер јој нико не паде на памет. У том јој се засветлише очи.

„Ах! знам већ!“

„Дакле!“

„Пре једно две недеље, већ се сутон хватао, уђем ја у собу милостиве, да пријавим грофа, јер гроф никад није ушао унутра, а да се не пријави. Тако захтевају фини манири...“

„Само даље. Немојте дуговлачити ствар“.

„Кад сам ушла, видела сам на моје чудо, да поред милостиве на дивану седи неки старац. Изгледаше врло запуштен и имађаше грубе црте“.

„Шта хоћете тим да кажете: „грубе црте?“

„Но па изгледао је — паорски. Откуда и кад је тај човек дошао, не знам. Чинило ми се, да је из ваздуха пао. Изгледао је врло жалостан. Приљубио се уз моју госпођу, па је миловао по руци. Кад сам пријавила грофа, плануо је на мах, ухватио је милостиву госпођу око паса и говораше јој тихим, молећим гласом: „Немој га примити. Молим те отправи га... Зар ти ја нисам више? Зар је моја љубав према теби мања?“ При том се понашао тако лудо — заљубљено, да сам се ја и нехотице морала окренути, да би скрила свој смеј. Моја госпођа — тога се врло добро сећам — отела се срдито из његовог загрљаја и рече му: „Добро, добро, старче, говорићемо о том.“ За тим даде мени знак, да грофа пустим унутра. Кад сам опет ушла, беше старца већ нестало.

„Како се могао удалити?“

„Очевидно преко малих степеница, што воде у башту.“

„Да ли се исти човек још кадгод појавио?“

„Ја га више нисам видела.“

„Ко је могао он бити?“

„То не могу знати.“

„Да ли би га познали, кад би сте га опет видели?“

„Познала бих га и после сто година.“

После сјајног погреба довео је истражни судац опет к себи Ружу.

„Молим вас, да ме пратите,“ рече он. „Отићићемо до једног места, где ћу вас представити једном старцу, којег сам видео, да при погребу на гробу плаче. Ја знам, где он станује. Узмите се добро на ум, јер ви морате по души рећи, да ли је то онај човек, ког сте ви у соби ваше госпође видели.“

Дошли су до једне опале куће у предграђу.

„Очекујте ме овде,“ рече судац и остави девојку са два стражара код капије. У кућу је ушао сам. У крајње сиромашкој соби поред пећи шћућурио се старац. На столици поред њега лежао је отворен зборник, којег је старац брзо на страну турио, кад је спазио странца. Очи су му биле пуне суза, на његовом борастом и храпавом лицу изражавао се неограничени бол. Подигао се, да поздрави госта, на којег је учинио велики утисак.

„Госпођица Сизон је мртва!“ рече судија, па прекрсти руке и посматраше старца оштро.

Кад се Сизонино име споменуло, усправи се погнути и јадни старац. Дивљаштво се засијало из старчевих очију, кад је ускликнуо:

„Знам! Ја сам је убио!“

„Ви?“

„Ја! Онај... онај... створ беше моја кћи!“

* * *

„Помислите, господо судије, шта то значи: однеговати дете. Од њене прве године — мати јој је умрла рано — ја сам Сузану неговао и мучио се око ње. Она беше радост срца мога, понос душе моје; ја сам био луда њена и љубио сам је махнито, већма него мој живот. Шта љубио? Ја сам је обожавао!.. Причао сам јој бајке, много дана сам премишљао, чиме ћу је обрадовати. Учио сам је писати, а моје је срце закликтало, кад сам је чуо, да се радосно смеје, што је ново писме научила. Учио сам је, да се богу моли, учио сам је свему, што је богу и добрим људима право... Мислио сам, да јој нађем мужа, честита младића из наше средине, мислио сам, да ће ми кћи моје последње дневе засладити, да ће ми очи заклопити, кад једном дође суђени час, мислио сам, да ће ми бити за хвала за толику љубав и обожавање и... о боже, боже! То дете побеже од мене и продаде се, као што ми нашу марву продајемо. Годинама сам је тражио, душа и тело ми је сломљено, од глади сам изнемогао, а она — она је светковала орђије, пировала у похоти и изобиљу, коју је јадница купила њеном, мојом, да, мојом драгом чашћу! И да је сто живота имала, ја бих је згазио као змију!... Испочетка сам молио, преклињао сам је, да се самном врати у наша брда, нашим познаницима, у нашу постојбину, где наши поштени оцеви, где њена рођена драга мати вечитим сном спава... обећао сам јој, да је никад увредити нећу, ја, осрамећени отац опростио сам јој најужаснији злочин, али она се смејала, назвала ме старом лудом, истерала ме напоље... Ја сам је убио! Угушио сам је овим мојим рукама, које су је тако често љуљале и успављивале... Да, ја сам је угушио, јер само ја сам јој могао судија бити. Ми смо се разрачунали... а ви, ма што да о мени решите, мени је свеједно.“

Тако је говорио старац пред својим судијама, за тим је клонуо и пао је на оптуженичку клупу... И старца осудише на вечиту робију...

С немачког Л. Н.

тоду а са амвона има се сходан свечан говор народу говорити.

У главном храму делиће после службе чланови славенског друштва животопис и слике Ћирила и Метода. Спис тај, који ће имати три штампана табака већ је у штампи. На насловном листу назначена су сва славенска племена, над којима се уздиже анђео с крстом. Под сликом Ћирила и Метода има натпис: „Первоучителије словенскије.“ Слика та, дело је уметника Микешина.

На дан славенске светковине биће празник у свима школама по целој Русији, а по свим већим варошима држаће се свечана школска предавања о Ћирилу и Методу и о славенским народима уз вокалне и инструменталне концерте.

Следећег дана (19. априла у недељу) приредиће у Петрограду „славенско друштво“ велики концерат, на коме ће суделовати све војничке банде и сва певачка друштва. Улаз биће безплатан. У вече истог дана биће свечана скупштина „славенскога друштва“. За говорнике пријавише се Бестужев-Рјумин, Војаловић, Ламански, Орест Милер, за тим песници Мајков, Розенгејм и Случевски. У исто време приређена ће бити предавања за народ.

Дне 20. априла биће у племићкој дворани приређен црквени концерт, при коме ће учествовати ученици конзерваторија, зборови руске опере, певачки зборови александроневске цркве, изакијеве катедрале и других храмова. Том ће приликом свирати Рубинштајн и Чајковски.

По целој осталој Русији започеће славенска светковина у предвечерје звоњењем и службама, на дан славе службама, придикама и свечаним молитвама Ћирилу и Методу. У Кијеву и Казану држаће се проводи црквени с молитвама по свим пијацама. Велика слава биће у Керзонезу и Астрахану, где је св. Ћирил и Метод први пут преповедао јеванђеље Русима. Из Севастопоља поћиће велики провод у Керзонес.

Исто тако побринуло се славенско друштво да буде на дан 18. априла светкована по манастирима на гори Атосу и у Солуну, родном месту славенских апостола.

ДОПИСИ.

Београд 19. фебруара. (Како је са „српском железницом“.) Не прође дан, а да наше новине немају узрока да љуто закукају на управу и контролу наше железнице. И те су тужбе на жалост истините; власт их не опровргава али се и не стара да буде боље. Да би вам била јаснија ствар, ево вам података, које у најновије доба донеше наши листови па судите сами. На 15 километара близу железничке станице Ресника, налази се један доста узан брдски усек. Ускост овог брдског усека и неправилан нагиб пресека опажен је од државне контроле још при предаји железничке пруге и као што чујемо државна контрола тражила је од предузимача, да начини већи нагиб, јер постоји могућност, да ће се брег сронити. Предузимач по овој ствари није ништа предузео и тако се 16. т. мес. из јутра сронио брег на железничку пругу. Због тога морао је железнички влак, који је оно јутро пошао из Београда за Ниш, на овом месту стати и чекати, докле придошавши радници пругу не очисте. На срећу путника, ово рођење брда није се десило у оном часу, када је влак наишао на пругу у томе усеку, јер иначе би се могла десити замашнија несрећа.

О самој управи износе се ове тужбе: Друштво за експлоатацију српске државне железнице, почело је на једанпут да штеди. Почело је са отпуштањем два три кондуктера, неколико кочничара, носача, скретничара, дакле у опште служећег персонала кога и онако нема одвише. Врло је карактеристично, што су отпуштени све сами Срби служитељи, међу тим Чивути осташе и даље у служби. После овог десетковања служећег персонала почиње отпуштање чиновника из дирекције, али и ту избор паде на Србина, друштвеног централног благајника. Разабрали смо, да ће бити отпуштени и неколико контролора а тешко да и ту неће пасти избор на Србе. Нови директор издао је наредбу, да званичан језик на српској железници, по свима препискама буде српски и француски, међу тим и данас још г. Валдер издаје немачке циркуларе и наредбе. Најзад, кад се већ у преписци употребљује какав туђ језик, онда у неколико може бити све једно, оће ли се овим или оним туђим језиком служити, али је свакако оправдано мишљење, да би сва званична преписка требала да тече на српском државном језику, јер као год што Французи не би дозволили, да се неко српско друштво у Француској у својој званичној преписци служи српским језиком, тако исто не би требало дозволити, да у Србији француско друштво кореспондира по званичном послу на француском језику. Ових дана читали смо један циркулар на француском језику, којим се нешто наређује кондуктерима, кочничарима и другом влаковском особљу, од кога ама баш ни један не зна француски. Овако што није лепо и оваким се поступцима нови директор ни мало неће прославити.

—ић. **Торонтал. жупанија.** Луксуз и мода тако се угњездише у нашем српском народу, да данас слабо по хаљинама богатог од сиротог одликовати можеш. — Особито код нашег женског пола, па и граничарске просте девојке у тим су мало на зад од отмене.

Та несретна француска мода може бити да нигде није тако отела маха, као у нашем В. Бечкереку.

Сиромашнији оцеви, који женску децу имају не држе се срећни — а то све због раскошног луксуза. Његова ћерка мора као и њене другарице обучена да иде. Она мора шешир, хаљину, ципеле, мараму, машну, седло, — и шта ти ја знам, — све од најновије моде да има, она не сме танцшул и балове пропустити иначе неће бити равне својим другама — биће презрена.

Имао сам прилику видети, где се сирома отац по годину две дана мучи уз свакидашњу најоскуднију храну, да може својој ћерки што од моде купити. Па бар да ју је тим усрећио. Боже сачувај. Она остаје у очима младића опет она иста сирота мајсторска ћерка, која је и пре била. Тако трошећи од године на годину, истроши се сва зарада — а од мираза нема ништа, а сирота девојка остаје и плете седу косу, јер без новаца неће нико за жену да је узме.

Ретко се данас ко у маске заљубљује. То својство још женске имају, ал мушки не. Мушки данас траже вредне, кућевне и нераскошне женске, а већином се жене из шпекулације, ил се никако не жене.

Ја нећу овим да корем сироте девојке, које у таласима моде морају да пливају. Но хоћу да опоменем наше вође, да је крајње време, да се том злу доскочи.

По другим земљама, народне вође се отачаски брину о свом народу. Оснивају разне корисне задруге и заводе. Они му у сваком добром делу предњаче. А код нас наше вође — доста да се зову народњаци.

Напослетку кад нам се не да, и кад нисмо способни, да имамо већа и боља удружења, оно бар можемо мања имати, као што су гимнастичне задруге, задруге против пијанства, задруге умерености против луксуза и т. д.. а мати таквих задруга могла би бити „задруга унапређења“, у којима би наши научењаци редовна предавања у вечерњим часовима држали, где би се млађи нараштај, који није имао прилике изображавати се, учио и поучавао. Ја држим, да би се такве вечерње школе јако посећивале и да би ми у таквим вечерњим школама морали успеха имати.

У В. Бечкереку Немци и Мађари имају своју стрељачку задругу, а сад оснивају гимнастичку задругу, а зашто да немамо ми?

Наша вредна и заслужна председница „српске женске добртв. задруге“ г. Мунчићка, заиста би добро дело учинила, кад би основала „задругу против луксуса“ и кад би она са чланицама у том предњачила. Она би са овим многу душу спасла. Њено би се име овековечило, јер така задруга цветала би плодом благостања. —

Против раскоша нашег женског пола писало се доста — писало се доста и о посљедицама њеним. Наше женске показале су приликом изложбе женск. рукотв. радова шта вреде кад хоће. Желити је, да оне и овом приликом са задругом против луксуза наново посведоче своју способност и вољу за унапређење општег добра. —

Вести из места и са стране.

Пишу нам из **Срема**: У Срему, а нарочито у старо-пазовачком котору и румској поджупанији влада од скора код оваца „метиљ“, који је већ огромне димензије захватио; тако нпр. у самоме селу Белегишу поскапало је од оте корисне стоке до 3000 комада, — а села Краљевци, Добринци, Пећинци, Бујановци, Сибаче, Брестаче, и многа друга села, која су мање више барама и мочарима окружена, сва су саразмерно заражена, а није се надати да ће та зараза скорим престати. — Овде нам се намеће питање које тому крив? Неки и неки осуђују сам народ, што није од здравствене стране доста поучен од наших српских лекара који су на општи бољитак народа нашег позвати да делају у корист целокупног нам како образованијег тако и простијег света, но ми не би то рекли; а ево зашто: пре свега треба нам тражити узрока, и то темељитог узрока тој несретној зарази, па када тај темељити узрок одстранимо, онда смо све остале узроке отклонили. Ево дакле права узрока: Оне силне баруштине и мочари, које се по равноме Срему, од једног села до другог протежу, то је прави узрок, од кога се толике овце заразише. Зато ваља најпре те баруштине, које су нам приликом једног путовања, као неко море изгледале, одстранити, т. ј. канализирати. — Ималисмо прилике и видети, где наши земљеделци чак о Ђурђевудне ору, морају да чекају априлско и мајско сунце да им њихове оранице сасуше, те да онда тек узорати и посејати могу. Овом приликом дижемо глас и упозорујемо оне посланике којих се то тиче, да би живо око тога настојали, и канализирање оних силних баруштина вис. сабору предложили и живо се заузели, да се та општа народна жеља што пре испуни.

Нагло умирање. Пишу нам из Срема: „Наш народ амо у Срему а наиме ратар и земљоделац, поред свега тога, што има неколико ваљаних лекара, ипак је још толико неук, да се ни у пролеће од хладноће сачувати не зна, него за час назебе, добије запаљење плућа, и за 4—5 дана умре. — Па да су такови случајеви поједини, али када у једноме селу по 5—6 душа на дан од те болетице умру, пак потраје по 7—8 дана непрестанце, онда и ми морамо свој глас дићи, и позвати оно мало Срба лекара, што их још у Срему имамо, да би саветом и поучавањем свом народу (ако им је т. ј. драг) у помоћ притекли. — А како би се то извести дало, — ево како: Када би наши Срби лекари, сваки по 3—4 села походили, народу ма само по једно јавно предавање држали, и поучили га бар о ономе што је за очување здравља најнужније, — онда мислим да тог наглог и силног умирања не би било, а лекари би тиме само своје човеко- и родољубље показали. — Овако пак сваки ратар кад се разболе, све донде не шаље у варош по лекара, док није доцкан, — него кад је готово на самртним мукама, и то све зато, што лекар, на селу добије дво и троструку награду него кад је у вароши, а на селу нема гратис визите, осим ако је тај пут од каквог интелигентнијег болесника наплаћен. — Па онда нам је још чудо, зашто изумире наш мили нам народ?“ — (Оваке гласове разбирамо на жалост и из других наших крајева, па је то и у Новом Саду и околини случај. Ми ћемо од сад сву своју пажњу поклонити овој ствари и упозорујемо и наше дописнике на њу. А да и наши лекари не би требали то хладнокрвно да гледају, но да учине што се учинити може својим јавним саветима, то тек — не треба ми да им кажемо. Ур.)

Романски митрополит Мирон Роман забранио је свештеницима својим, да чинодејствују у парастосима, које су родољубиви Романи хтели да приреде у спомен своме националном јунаку Хори, но романски свештеници нису послушали своју црквену поглавицу, него су се као сибињски и свештеници још из других места одазвали народном позиву, па су чинодејствовали у споменутим парастосима. Одговорили су, да митрополит није властан, да им тако што забрани, јер је њихова дужност, да побожним и богоугодним чувствима православних хришћана за доста учине. Наши свештеници већ не би умели, да тако бране своју самосталност и своје право и ако од романских стоје у опште на вишем културном ступњу.

Нова парница против Јулија Верховаја. — Будимпештанске новине јављају, да ће државни тужилац предложити суду, да се поведе против Верховаја нова криминална парница и то за то, што се он приликом изречења пресуде неуљудно пред судом понашао и што је истом приликом увредио министра председника Коломана Тису. Ако тако и даље устраје, онда се Верховаји никад неће опростити криминалних парница, јер ако буде и ћутао, онда ће га по свој прилици државни тужилац оптужити због — ћутања.

Бирташки скуп у Бечу. Месеца априла 4. (16.) биће у Бечу састанак бирташа из Аустро-Угарске. Ко жели да буде на том састанку, нека се до 26. фебруара (10. марта) пријави код г. Тоше Мартоношког у Н. Саду. Многе су олакшице у свези с тим састанком, као пола цене на железници, у месту стан и т. д.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Машина — сејачица и корист јој у земљорадњи.

Земљорадник се стара, да му њива што више и што боље уроди. Ако неће и једно и друго, т. ј. ако не ће да са своје њиве збере и доста али и доброг плода, онда му је узалудан био сав труд, што га је уложио да у опште нешто збере. Ако је и доста плода, али ако тај плод не ваља, нема од њега никакве користи; ако је међутим плод добар, али га мало има, тада му опет не испада рачун, дакле, увек све на једно излази. Зато мора сваки земљорадник гледати, да му њива увек доста али и добрим плодом уроди.

Сејање је од најважнијих послова земљоradникових. Колико од човека зависи, можемо рећи, да од тога, како и на који начин сејемо, и зависи, каква ће нам жетва бити. Истина, не може никад све једно бити ма у које годишње доба и ма по каквом времену сејали, као што не може никад све једно бити, ма како земљу припремили и ма како семе узели, али све то валда не може од тако велике важности бити као сам начин сејања. Да је сејање заиста један од најглавнијих пољских послова, види се већ и из тога, што сам наш народ највише на тај посао пази. Да боме, да и овде не може ни данас још друкчије да се помогне, него тражи помоћи у врачбинама. Семе се мора тајом на њиву изнети, дакле, пре но што се сунце роди, док сејач сеје, не сме с никим разговарати, не сме пушити и т. д. Па опет се код нас данас до зла бога рђаво обавља сејање. Старих сејача нестаје; оних припознатих вештака у сејању што их је у сваком српском селу по неколико било, скоро да нема више, а млађи данас сеју онако тек да се каже, да су и тај посао обавили.

Већ овај последњи разлог говори зато, да би требало једанпут и ми да се оканемо сејања руком, па да отпочнемо сејати машином — сејачицом. Доцније ћемо видети, да ова машина боље сеје него најбољи српски сејач руком, а шта тек да кажемо, где, као што рекосмо, нема данас тих вештих и добрих сејача.

Но пре него што пређемо да говоримо подробније о машини — сејачици, да видимо, какву и коју машину ми овде мислимо. У главном има их двојаких: једнима се сеје исто онако као руком, т. ј. семе не дође одмах под земљу, него се мора њива после сејања држати и повлачити и после семе исто онако пада разбацано по њиви као и при обичном сејању. Међутим је сасвим нешто друго, кад узмемо машину — сејачицу, која на редове сеје и која семе одмах у земљу зарања. Ту обично не треба после сејања држати, него је најбоље да њива остане онако, као што је после машине остала.

О овој последњој машини мислимо ми само да говоримо, јер она не само да замењује човекову руку, него и боље и лепше сеје, него кад руком сејемо.

Најглавније је, на што се при сејању пази, да семе буде подједнако разбацано, дакле да свако дође на своје одређено место, тако да на том месту биљка, што се из њега развија, може сама као што треба напредовати, а после да и другим биљкама, што су око ње не смета. То никад не може ни најбољи сејач постићи, већ једино машином сејачицом можемо тако сејати. Није то све једно, кад на једну квадратну стопу земље падну 30—40 зрна а на другу опет само два и три зрна. На првом месту, неће се ниједна биљка развијати као што треба, него ће свака остати кржљава, зато што ни једна не ће на оном малом простору земље наћи довољно хране, него ће непрестано једна од друге отимати, па у тој борби или остану све слабе и неразвијене или се тек њих неколико осиле, али и оне не могу никад онако да се развију као кад не би најпре морале ону борбу да издрже. На другом опет месту, ма како да се биљке, што се из она два-три зрна развију убокоре, неће ипак моћи својим плодом да наплате оно празно место, што је читаве године стајало неупотребљено.

Машина сејачица сеје најпре на редове а после спушта у земљу семе тако, да свако зрно дође једно од другог једнако далеко. Према томе свако зрно добије одређено своје место, налази довољно простора (волумена) у земљи за свој развитак, па ако у тој земљи има довољно хране, употребиће и биљка, што се из тог зрна развије, ту храну онако сама као што треба. Кад је тако, онда лако можемо погодити, зашто нам при сејању машином треба мање семена, него кад руком сејемо. Кад свако зрно дође у одређено парче земље, па кад према томе после биљци не сметају у развијању јој друге и кад у земљи има доста хране, наступа бокорење у нашег жита. Сејањем машином дајемо тако свакој биљци да се убокори, па зато слободно можемо увек саразмерно према земљи и према времену кад сејемо мање семена узети, него кад руком сејемо. Ту се свака биљка убокори, а кад сејемо руком, тек оне биљке, што се развиле из зрна, што су ретко на земљу пала.

Тако дакле видимо сад већ једну корист од машине сејачице, а та корист одиста није мала. Уштеди се семена и то слободно можемо рећи бар за 25—30 проц. Човек који има мало више земље може за две три године само уштедом семена да исплати машину. Узмимо само овај рачун. Човек засева сваке године 20 јутара пшенице. Кад сејемо машином треба нам за тај простор земље 18 хектолитара семена (20 јутара на јутро 90 литара = 1800 литара). Напротив кад руком сејемо треба нам за исту земљу 24 хектолитра (20 јутара, на јутро 120 литара = 2400 литара). Разлика је у 6 хектолитара. Ових 6 хектолитара претворени у новац: један хектолитар 8 форинти = 48 ф. За три године уштедимо, дакле ми на двадесет јутара у семену 144 ф. Машина међутим са једанаест реди, која би нашим приликама најбоље одговарало не кошта данас много више од 150 фор.

Усеви, што смо их машином сејачицом посејали, простије и једноставније се развијају. Ево узрока томе. Ту дође свако зрно подједнако дубоко, а не као кад руком сејемо, да једно зрно може бити и недоће под земљу, а друго је ваљда брана или дрљача и сувише дубоко затрпала. Кад сва зрна дођу подједнако дубоко, тада се и биљке, што се из њих развију, једнако развијају, јер ваздух, топлота и влага подједнако утичу на свако зрно, па према томе и клијање подједнако бива. На тај начин не може једна биљка да преотме маха а друга да закржљави, што је свакако од врло велике важности и за количину и за каквоћу жетве.

Кад сејемо машином, можемо како хоћемо да зрно дубоко у земљу дође. То је од врло велике важности, јер није све једно кад зрно једнако дубоко дође и у тешку и у лаку земљу. Правило каже: Што лакша земља, тим дубље треба семе у земљу доћи, а што је земља тежа тим пличе. Узрок је томе, што песковита и у опште лака земља пре своју влагу губи од тешке земље, па зато морамо гледати, да зрно до влаге дође, а та се влага, ако у опште није земља влажна, налази ниже у земљи. Тешка земља опет не пушта влагу лако, зато ћемо ту увек плитко сејати, једно, што зрно налази доста влаге и у том најгорњем слоју земљином, а после и зато да зрно дође што ближе ваздуху. Из тога можемо даље извести, да сејемо што дубље кад је и у опште и време и земља сува, а што пличе опет, кад је земља влажна.

Сејањем машином — сејачицом можемо увек онолико семена да узмемо колико кад треба. То је такође врло важно. За слабу земљу узима се увек више семена, а за јачу мање. На слабој земљи не може биљка да се бокори, па зато морамо што више сејати; на јакој земљи опет из једног влата н. пр. пшеничног постају 2, 3—4 и више, па зато треба мање семена узети, јер најпре није нужно

више семена, а после ако бацимо млого семена, почеће биљке једна другој да сметају, па се тако не ће ниједна као што треба развијати, јер неће ни једна имати ни довољно простора ни довољно хране. Тако исто што доцније н. пр. у јесен будемо сејали пшеницу, тмм ће више семена требати, сејемо ли рано, можемо увек мање семена узети. При раном сејању, зрно има када још пре зиме да крене и да се из њега развијена биљка оснажи па и убокори, што при позном сејању не бива, него тек с пролећа и једно и друго наступа.

Осим свега тога, морамо ми и на доброту нашег семена да се обазиремо. Немамо ми увек доброг семена при руци, па за то што нам је семе боље, тим ћемо га моћи доцније сејати, а после што се дубљине тиче мораћемо такво семе увек и дубље сејати. Слабо семе треба гледати да што пре и што пличе у земљу дође. Све се то неда обичним сејањем постићи, већ једино машином-сејачицом можемо удесити сејање како хоћемо и како за најбоље нађемо. Да боме да не смемо с ума сметнути ни то, да сејањем машином ми земљу у неку руку припремамо и приуготовљавамо. Тај посао обављају ножеви низ које се семе из машине у земљу пушта. Ту најпре не може грудва доћи на зрно, јер повеће грудве могу ножеви да раздробе, а ситније опет слажу између себе, дакле, између редова куд зрно пада. Поред тога, свако се зрно налази у земљи, и то тако дубоко, да му зимска непогода не може лако нашкодити. Зрно што се налази толико у земљи или на самој њеној површини, што бива при обичном сејању, ако је и кренуло, ако је и почела да се из њега биљка развије, може лако да пропадне кад наступи сувомразица. Вода, што се налази у земљи заувима, кад се смрзне већи простор, па премо томе мора и земља да се испуца. Наступили опет обдан лепо време, земља се открави али се не састави и не сложи, па тако најпре при оном њеном пуцању биљка изгуби своје жилине, јер се и ове искидају, и после се прекине свака свеза њена са земљом.

Не можемо ли сами да набавимо машину-сејачицу, сложимо се по двојица, тројица па и више нас, па је купимо. Ако нам се ни једна земљерадничка справа не може као што треба исплатити, машина сејачица моћи ће нам се и преплатити.

Вул.

Ситнице.

Спаљивање мртваца. Прошлога месеца одбор париске општине проучавао је пројекат за зидање једне зграде са удесним пећима за спаљивање мртваца, и то за сада бар оних на којима су вршена анатомска испитивања. Ово је спаљивање већ у начелу општина усвојила својом одлуком од 4. фебру ара 1883.

Зграда за спаљивање подићи ће се на брежуљку крај гробља Пер-Лашеза.

О том истом предлогу поднет је један предлог и аустријској скупштини. Главне су му одредбе ове:

Спаљивање мртваца не може се извршити без нарочита одобрења власти, и ако је покојник за живота писмено или пред сведоцима изјавио жељу, да му тело буде спаљено.

Где не би било такве изјаве, може се мртвац спалити још и онда, кад то захтевају и они, који су законити извршиоци покојникове последње воље. Спаљивање се може допустити само онда, кад нема никакве сумње о узроцими покојникове смрти.

Мртвац се сме спалити тек после четрдесет и осам часова после смрти, осим ако власт друкчије нареди, или ако бесни какав помор. Спаљивањем мртваца не смеју се спречавати ни преиначавати религиозни обреди уобичајени при погребу. Телеса се могу спаљивати са сандуком или без сандука, ако санитетска власт не нађе у тому никакве опасности. У овом последњем случају сандук се мора спалити одмах пошто буде спаљено тело.

Пепео, скупљен у урни, може се предати покојниковој родбини, или ће се чувати у нарочитој згради за то удешеној у гробљу.

На урни ће стајати име и презиме покојника.

Урне ће се уништавати после двадесет година, а пепео ће се закопавати у гробље, ако се нико од породице не јави, да их узме.

Школски фонд у Мехали.

Године 1879. основан је код нас у Мехали српски вероисповедни школски фонд под тим условом, да се временом од интереса издржава српска школа и њен учитељ. Од оно доба прегли су основачи горе наведеног фонда, свим могућим силама око умножавања истог фонда.

Као најзгодније прилике употребљене су сваке године о светосавској светковини. Том приликом руководећи одбор увек је сакупљеним становницима поднео тачан извештај о стању фонда и позивао на даље прилагање добровољних прилога и приређивањем беседа или игранки може постићи своју цјел.

Као обично, тако и ове године, пала је о св. Сави и беседи приређеној 19. јануара прилично лепа свота за наше малобројно место, као што показује следећи рачун: Добровољни прилог о св. Сави и беседи 121 ф., напред плаћене улазнице и при каси 147 ф. 30 н., од осам и по кибли жита и једне кибле кукуруза о св. Сави продато и добивено 29 ф. 58 н. Свега 297 ф. 88 н. Кад се одбије трошак беседе 48 ф. 84 н. остаје чист приход 249 ф. 04 н. Стање поменутог фонда до 31. децембра 1884 год. је било 1696 фор. 48 н. Данас је целокупни капитал истог фонда 1945 фор. 52 нов.

Имена приложника:

По 5 фор. Г. А. Кара-Ђорђевић. — По 3 ф. ГГ. Димитрије Ристић, Ђорђе Маринковић. — По 2 ф. 50 н. Ника Стевановић. — По 2 фор. Н. Н., Др. Светозар Димитријевић, Милош Вучков, Др. М. Павловић, Константин Хаџи, Урош Вујић, Ст. Ишток, Сава Игња, Мија Гавриловић, Пера Цветковић, Ана Радонић. — По 1 ф. 50 н. Ника Обрадовски, Пера Голуб, Јоца Голуб. — По 1 ф. 40 н. Милан Игња. — По 1 фор Петар Ивковић, Паја Јовановић, Хајнрих Фелд, Кузман Станић, Коста Стевановић, Стеван Живковић, Барон Рајачић, А. М. Димитријевић, М. Павловић стари, Бранко Павловић, Стеван Тот, Јован Новаковић, Игнац Лилин, Стеван Ракић, Коста Молдован, Савета Гавриловић, Јоца Стојковић, Ђорђе Душков, Андреа Голуб, Петар Игња, Данила Паскуловић, Ђока Гавриловић, Гаја Брашован, Лаза Костантиновић, Јован Савулов, Јован Ласкар, Мита Милован, Ђока Бобрик, Ника Станисав, Љубомир Мараз, Јосиф Комлошки, Коста Марковић мл., Јоца Петровић, Сима Ђорђевић, Сара Пантелић, Марта Гајер, Душан Стојшић, Наталија Плавошинова, Фема Шаговић, Ђорђе Магди, Андреа Обежан, Кароль Бихер, Јован Мармон, Антон Хехст, Франц Гертајс, Франц Чонка. — По 70 нов. Јула Добошан. — По 50 н Жива Бандианц, Стева Петровић, С Херцл, М. Павловић мл., Софија Аврамовићева, Х. Фишхоф, Катарина Ендрес, Дима Тодореско, Мита Брануц, Филип Гајца, Н. Атанацковић, Јозеф Бихер, Н. Петровић, Јоца Плавошин, Стева Гавриловић, Мита Бебић, Мија Сибиновић, Васа Стојковић, Стеван Недић, Траила Оприца, Аким Оприца, Мита Вајанц, Тома Јаић, Андреа Шаговић, Леонтије Вајанц, Тодор Станисав, Жива Исајловић, Тома Гавриловић, Јефта Шаговић, Пера Стојковић ст., Мита Драгила, Милан Стојковић, Јеца Гађански, Лаза Душков, Аркадија Бебић, Ђорђе Сориан, Илија Лазаров, Гига Чакован, Јоца Кируца, Тоша Недић, Аркадија Гавриловић, Ђока Јорговић, Коста Брашован, Мајса Бабић. — По 40 нов. Иван Игња, Савета Игња, Сима Бабић, Ђока Ђорђевић, Лаза Ђорђевић, Коста Комлошки, Арон Брашован, Јован Негриа, Тодор Бугарин, Макрина Савулов, Павел Добошан, Мита Гађански, Милан Гавриловић, Пера Ђорђевић. — По 30 нов. Лаза Арсин, Јован Свирац, Јулка Петровић, Коста Гавриловић. — По 20 н. Сока Плавошин, Мија Комлошки, Сава Чинку. — По 1 киблу жита: Стева Ишток за унука Стевана, Андреа Голуб за синове Петра и Павла, Мија Гавриловић за синовце Петра и Павла Голуба, Лаза Константиновић за кћер Милицу, Јеца Стојковић за унука Милоша Ласкара, Жива Бандианц за унуку Даницу Игња, Ђока Гавриловић, Пера Цветковић и Коста Брашован. — По два фртаља жита: Паја Тодореско. — По 1 киблу кукуруза: Савета Гавриловић за синовице Милицу и Јулу Голубову.

Од стране одбора изриче се најтоплија благодарност свима горе наведеним, врло поштованој господи и госпођама приложницима добровољних прилога, као и поштованој публици, која нас је удостојила својом многобројном посетом, о св. Сави и беседи; тако и оној младој господи, у месту и са стране, на име ученој се младежи из Темишвара, која је највише допринела да се могла приредити беседа, својим неуморним трудом око избора и вежбања лепих песама и декламација, изриче се овим лепо и искрено српско хвала, живили својим родитељима и целом Српству на понос и дику! Живили!!

ОДБОР.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ЖИВОТ И ДЕЛА ВЕЛИКОГ КАРА-ЂОРЂА
И ЊЕГОВИ ВОЈВОДА И ЈУНАКА.

Написао и издао
КАПЕТАН К. Н. НЕНАДОВИЋ.
(Од ови књига распродато је досад преко 1200 комада)

I. књига у 8-мини велика је 38¾ штампаних табака из 612 страна, она је украшена са 14 литографисани војводски и други слика, са сликом Кара-Ђорђа и обашка великом сликом његовог убијства, сликом кнеза Малоша и 10 војени планова са 27 фигура стројеви. Она осим историјске садржине има у себи 14 народни уз гусле певајући се јуначки а и осим ови и више други песама. Цена је књиге у танком лепом литографисаном повезу 2 ф. 25 н.

II. књига у 8-мини велика је 57 табака из 912 стр. украшена је са 19 литографисани војводски и други слика. Она садржи у себи 660 имена јунака који је кратко изведена биографија њнова а 206 животописа опширно они славни људи, војвода и јунака који се борише за српску слободу од 1804. до 1813. и уз њнове животописе има 23 народне песме које се уз гусле певају а и више други песама и у одломцима. Цена је ове књиге 2 ф. 80 н.

По овој горњој цени обе књиге а и сликарници (албума) са 24 слике и таблоји од три вел. табака литографисани по 1 ф. могу се добити у Новом Саду само код књижара Луке Јоцића и друга, у Панчеву код књижара браће Јовановића, у Земуну код Милоша Грабовачког, у Митровици код уредника „Фрушке Горе“ Константина Трумића и у свима књижарама српским у Мађарској, Хрватској и Далмацији, Босни и Црној Гори а у Бечу код Оскара Франка кернтнер-ринг бр. 6. као и код издаваоца књига К. Н. Ненадовића крај. срп. капетана у пензији једино добити могу. Скупљачима пету књигу пола цене, осму бесплатно, а ђаци и учитељи I. књигу за 2 ф. II. за 2 ф. 40 н. за готов новац, а у елегантном повезу са додатком још за сваку књигу по 70 новч. IV. Frankenberggasse Nro. 8. Wien.

ЗУБНИ ЛЕЧНИК
ЦЕЛОКУПНОГ ЛЕЧНИШТВА ДОКТОР
А. Д. БЛАУ
У НОВОМЕ САДУ

препоручује се поштованој публици, ком затреба, да зготови и намести у устих вештачке зубе појединце ил' целокупне жвакалице, и то по најбољем опробаном начину америчком, без предходне вредоносне операције и без вађења корена зуби; исто тако најтачније извршује засипање зуби (пломбовање) златом, сребром, калајем и т. д. најобазривије пазећи и чувајући оболеле зубе исте — а то израђује својим јединцатим најновијим оруђима и справама — оперира и лечи зубобољу, умртвљујући за часак оболело место на зубу, или целисходним опојем (наркозом). Исто тако препоручује се сваковрсним оперирањем, које год спада у ову врсту лечничку, нарочито уснених органа: вештачког непца, гнојазних шкрботина и чиштења зуби (скидајући зледљиви стреш зубни), дивљег меса са десана, запаљених опоница око зубних корена ил' вилица и т. д.

Прима у свом стану болеснике и ординира пре подне од 10—12 сати и после подне од 3—5 сати а станује у кући Харишевој у првом спрату, близу „Базара“ на владичанском дворишту.

„СРПСКА ЗАДРУГА ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У НОВОМ САДУ.“
Промет са готовином у години 1884.

ПРИМАЊЕ.	фор.	нов.	ИЗДАВАЊЕ.	фор.	нов.
Пренешена готовина од р. 31. дец 1883.	12,510	04	Враћена главница улагачима са камат.	530,030	46
Улози на књижице — — —	557,363	02	Враћена главн. чест. II. и III к. с привадц.	12,184	91
Одплате по зајму свих мен. огранака —	1,006.582	57	Дати зајам по разним меницама —	1,059.689	32
Одплате по зајму на непокретности —	44,479	61	Дати зајам на непокретности — —	30.259	88
Одплате по разним предујмовима —	32 228	50	Дати разни предујмови — — —	34,265	90
Камате од свихословн. огранака —	42,181	26	Конта мац. центр. штед у Будимпешти	70,000	—
Писарине и разне пристојбе — —	2,367	62	Конта I. мац. задруге у месту — —	12,000	—
Конта купљене куће у месту — —	17,740	25	Конта прип. задруге у Земуну —	4,000	—
Конта јамчевине „верес дружине“ —	626	20	Конта разних мањих дужника — —	9,396	76
Конта мађ. центр. штед. у Будимпешти	60,000		Тантијема, хонорар и плата — —	6,331	18
Конта разних мањих веровника —	10,534	86	Преостала готов. за р 1. јануар 1885.	18.455	52
	1,786,613	93		1,786,613	93

Стање завода.

ИМОВИНА.	фор.	нов.	ДУГОВИ.	фор.	нов.
У готовини — — — —	18,455	52	У вредности ред. честица II. и III. кола	73,216	—
„ прима и соли меницама — —	376,925	54	„ вредности сбрис. чест. I. II. и III. кола	980	21
„ меницама „верес. дружине“ — —	31,688	17	„ вредности резерв. закада од ових —	5,407	74
„ обвезн. по зајму на непокретности —	87,447	75	„ вредности недигнутих делимака —	782	50
„ разним предујмовима — — —	35,064	72	„ вредности преносних камата —	4,093	96
„ вредности заводс. непокретнина —	1,375	96	„ вредности управине тантијеме —	3,256	46
„ разним другим вредностима —	3,680	18	„ разним другим вредностима — —	10,093	90
Код мац. центр. штедион у Будимпешти	30,000	—	„ јамчевини „верес. дружине“ — —	4,625	41
„ 1-ве мац. задруге у месту —	12,000	—	„ улозима на књижице — — —	486,783	99
„ прип. задруге у Земуну — —	4,000	—	„ чистој добити за добу — —	11,397	67
	600,637	84		600,637	84

Преглед губитка и добитка

ИЗЛАЗ.	фор.	нов.	УЛАЗ.	фор.	нов.
На конту камата по улозима — —	21,607	84	Од конте камата и то:		
„ конту пристојбе по овима — —	1,983	66	од зајма на прима и соли мецице —	30,442	56
„ конту пореза — — — —	2,721	75	„ зајма на непокретности — —	6 963	20
„ конту соли меница — — —	393	—	„ меница „верес. дружине“ —	2,708	—
„ конту управине тантијеме — —	3,256	46	„ разних предујмова — —	2,544	27
„ конту хонораре и плате — —	3,343	84	„ страних завода — — —	406	40
„ конту разних других издатака —	2.825	38	Од конте затезних камата — —	337	10
„ конту изравнања — — —	11,397	67	Од конте разн. других доходака —	4,128	07
	47,529	60		47,529	60

Укупни промет са готовином 3,542,262 ф. 30 н.

За управу:
Стеван Јефтић, с. р.
председник.

За књиговођство:
Доса Поповић, с. р.

Изложени „преглед губитка и добитка“ и извод „задругиног стања“ сравнили смо са глав. и спомоћним књигама, као и са инвентарима ове задруге, и све смо за исправно нашли.

У Новом Саду р. 4. марта 1885. год.

Надзорни одбор:

Варађанин Аркадије, с. р **Поповић Арон**, с. р. **Стефановић Љуба**, с. р.

Јавна захвала.

Свима пријатељима и познаницима из места и околине, који су учествовали при спроводу миле нам покојнице

КАТАРИНЕ

и тиме јој последњу почаст одали, нека је овим најтоплија благодарност изречена. Такођер најсрдачније захваљујемо г. Пери Димитријевићу гајском и г. Јовану Димитријевићу делиблатском пароху, што су при укопу чинодејствовали, а последњем и с тога, што је покојници лепо слово држао, све пак из пријатељства и родољубља, те тим тужну свечаност увећали и преголему тугу у нечем ублажили.

Дубовац 2. фебруара 1885.

У име ожалошћене породице:
Коста Лера.

ОГЛАСИ.

КОНКУРС.

Ради попуњења смрћу јереја Велимира Прковсовца негда пароха старо-шовског упражњене парохије II. разреда, овим се расписује стечај.

Конкурепти имају своје прописаним сведоџбама снабдевене молбенице консисторији овој 1. (13.) априла 1885. год. поднети.

Из седнице епархијске консисторије бачке у Новом Саду 10. (22.) јануара 1885. год. држане.

2—3 **Консисторијум епархије бачке.**

СТЕЧАЈ.

За учитеља I. и II. мушког разреда расписује се овим стечај.

Плата је годишња 600 ф. а. вр., 32 ф. дрварине и слободан стан.

За конпетента, који би исказао, да је вичан хармонијском појању и певању тако, да може кор водити, опредељена је повишица од 100 ф.

Молбе нека се пошљу потписатој општини. — Рок стечају 6 недеља од данас.

Из општинске седнице држане у Бањојлуци 10. фебруара 1885.

Српска православна црквено-школска општина.

3—3

ПУТУЈУЋЕ НАДЗОРНИКЕ

за Хрватску и Славонију и местне пословаче за поједине котаре прима уз јако повољне увјете главно заступство банке „СЛАВИЈЕ“ у Загребу (Зрињски трг бр. 3.) 2—8

Оглас.

Услед закључка градског заступства од 25. фебруара т. г. број 44. расписује се овим код потписаног градског поглаварства на дан 26. марта т. г. у 10 сати пре подне писмена понудбена расправа за изграђење цесте у „шећер сокаку“ у дужини од 536 метера, уз прорачунану цену од 10.131 фор. 21 нов. а. вр.

Као жаобина установљује се 5% од прорачунане своте поменутог грађевног предмета.

Личбени увјети, нацрт и прорачун затим уговор и његове темељнице служеће темељем понудбене расправе, могу се сваки дан у обичним редовним часовима код потписаног градског поглаварства, код којег уреда се и образац за понуду добити може, по којим се нста, да уважена буде, саставити има.

Градско поглаварство, у Митровици дне 26. фебруара 1885.

Градоначелник
Милекић.

8—8

ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
К. ТЕОДОРОВИЋА и Г. ВЕСЕЛИНОВИЋА
у Винковци (у Славонији)

потребује једног млађег помоћника или практиканта који говори српски и немачки. Ступити може одмах. Срби имају првенство. 2—2

КАЛАМЉЕНИХ РУЖА
И
РАЗНА СЕМЕЊА
има
Ј. К. БОРЈАНОВИЋ
учитељ у Сомбору.

ЛЕКАРНИЦА
МИТЕ ПАЧУ-А
у Вел. Кикинди

потребује једног дипломираног спомоћника, који може одма ступити. Изискује се од истог да српски (или бар који славенски језик) мађарски и немачки говори. 1—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ТОШЕ МИХАЈЛОВИЋА
у Вуковару

потребује једног старијег помоћника који одма ступити може. 1—8

У АМЕРИКУ!

отправља путнике по врло јефтину цену са најбољим поштанским парним бродовима **M. Flatau** главни пуномоћник Хабмург, Admiralitätsstrasse 12. Агенти се траже. 3—6

Власник и издавалац Милица Свет. Милетића. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.